

Šalčininkų rajono savivaldybės administracijos direktoriui

2023-10-12 Nr. S - 107

IŠVADA DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS

UAB „Tvarkyba“ (toliau – Bendrovė), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymu (toliau – Korupcijos prevencijos įstatymas) ir Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo ir jo atlikimo rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2021 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. 2-246 „Dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo ir jo atlikimo tvarkos rekomendacijų patvirtinimo“ (toliau – Rekomendacijos), atliko korupcijos pasireiškimo tikimybės ir veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymą ir vertinimą Bendrovėje.

Atliekant korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą Bendrovėje buvo analizuotas laikotarpis nuo 2023 m. sausio mėn. pradžios iki 2023 m. rugpjūčio pabaigos.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą atliko įgaliota UAB „Tvarkyba“ ekonomistė Ala Ozarovskaja.

Bendrovės veiklos sričių, kuriose yra korupcijos pasireiškimo tikimybė, vertinama pagal šiuos Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnyje ir Rekomendacijų numatytus kriterijus:

1. padaryta korupcinio pobūdžio nusikalstama veikla;
2. pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas;
3. atskirų darbuotojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti;
4. daugiausiai priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo;
5. naudojama valstybės ar bendrovės paslaptį sudaranti informacija;
6. anksčiau atliktus korupcijos rizikos analizę, buvo nustatyta veiklos trūkumų.

Siekiant visapusiškai įvertinti situaciją ir nustatyti galimus korupcijos rizikos veiksmus, papildomai įvertinta, ar:

1. yra buvę bandymų, pažeidžiant teisės aktų nustatytą tvarką, paveikti Bendrovės darbuotojus ar jų priimamus sprendimus;
2. esama Bendrovės veiklos priežiūros sistema tobulintina;
3. priimami sprendimai yra susiję su materialine ar kitokia interesanto nauda.

Atlikus Bendrovės veiklos sričių, kuriose yra tikimybė pasireikšti korupcijai, analizę, sudarytas veiklos sričių sąrašas, kuriose korupcijos pasireiškimo tikimybė yra ganėtinai didelė:

1. Viešųjų pirkimų planavimas, inicijavimas;
2. Bendrovės darbuotojų interesų konflikto valdymas.

I. Viešųjų pirkimų planavimas, inicijavimas

Pagrindinė Bendrovės veiklos sritis yra vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų teikimas. Bendrovė yra kontroliuojama Šalčininkų rajono savivaldybės, kuri yra vienintelė Bendrovės akcininkė. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 8 str. 1 d. Bendrovės prekes, paslaugas ar darbus įsigyja vadovaudamasi KSPĮ nuostatomis. Vadovaujantis

KSPĪ 37 str. 3 d. mažos vērtēs pirkumus Bendrovē atlieka pagal savo patvirtintas mažos vērtēs viesūjū pirkimū taisykles, kuriose gali nustatyti mažos vērtēs pirkimū, kurie vykdomi neskelbiant vērtēs, taip pat nustatyti atvejus, kuomet apie vykdomā mažos vērtēs pirkimā privalu skelbti.

Pirkimo poreikio formavimo ir reikalavimū pirkimo objektui nustatymo bendrieji reikalavimai yra nustatyti KSPĪ, tačiau pirkimū vykdytojams yra suteikta plati diskrecija patiem nuspṛesti dēl atitinkamū prekiū, darbū ar paslaugū atitinkamais metais įsigijimo, o taip pat nustatyti atitinkamus reikalavimus pirkimo objektui. Atsižvelgiant į tai, asmenys inicijuojantys tam tikrū prekiū, paslaugū ar darbū apimties ir reikalavimū, dēl ko kyla korupcijos pasireiškimo tikimybē, kuomet iškelti reikalavimai gali bŭti pritaikomi išskirtinai vienam tiekėjui. Šiā rizikā pirkimū vykdytojai turētū mažinti vidaus teisēs aktuose nustatydami papildomas kontrolēs ir priežiūros procedūras, atliekamas iki pirkimo pradžios.

Nagrinėjamu atveju, Bendrovėje mažos vērtēs pirkimai planuojami, inicijuojami ir vykdomi vadovaujantis Bendrovēs direktoriaus 2023-01-02 įsakymu Nr. I-1 „Dēl UAB „Tvarkyba“ mažos vērtēs pirkimū aprašo tvirtinimo ir pirkimū organizatoriū skyrimo“ (toliau – bendrovēs MVP aprašas).

Analizuojant Bendrovēs MVP aprašo nuostatas, kad minėtame vidaus teisēs akte nustatyti reikalavimai dēl pirkimo būdo parinkimo, pirkimo procedūros atlikimo nuo pirkimo pradžios iki pirkimo sutarties sudarymo, taip pat pateikti reikalavimai pirkimā patvirtinantiems dokumentams. Visgi, Bendrovēs MVP apraše išsamiai ir pakankamai aiškiai nereglamentuotas pirkimū planavimo ir pirkimo inicijavimo procesas, nėra nustatyti atvejai, kuomet pirkimū planas gali bŭti pildomas, nenustatyta aiški ir konkreti pirkimo vykdymo priežiūros (kontrolēs) procedūra.

Konkrečios pirkimū poreikio formavimo (pirkimū plano rengimo) tvarkos Bendrovėje nėra, bet pagal susiformavusią praktikā Bendrovēs pirkimū planas yra parengiamas einamūjū metū pradžioje ir tikslinamas pagal poreikį.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstyta, darytina išvada, kad Bendrovē geba susiplanuoti einamūjū metū pirkimus. Tai itin teigiamas aspektas, kadangi tinkamas planavimas užtikrina teikėjū pasirengimā dalyvauti pirkimuose, kas didina skaidrumā. Visgi, pastebėtina, kad Bendrovėje turētū bŭti svarstoma galimybē nustatyti, kad pirkimū planas bŭtū rengiamas ne einamiems, o ateinantiems metams – t.y. pirkimū iniciatoriai apie numatomus ateinančių metū pirkimus informacijā atsakingam asmeniui pateiktū iki einamūjū metū gruodžio 20 d., o pirkimū planas ateinantiems metams bŭtū sudarytas iki einamūjū metū gruodžio 31 d. Tokiu būdu bŭtū išvengta situacijū, kuomet pirkimai atliekami nesant pirkimo plano.

Bendrovē neplanavo ir nevykdē supaprastintū (ne mažos vērtēs) ar tarptautiniū pirkimū, todēl tokiū pirkimū suvestinė nebuvo paskelbta, o mažos vērtēs pirkimū suvestinės ir planū viešinti neprivalu pagal KSPĪ.

Nagrinėjamu atveju, pažymėtina, kad vadovaujantis KSPĪ 38 str. 1 d. ir Viešūjū pirkimū tarnybos direktoriaus 2017-06-19 įsakymu Nr. 1S-91 patvirtinto Informacijos viešinimo Centrinėje viesūjū pirkimū informacinėje sistemoje tvarkos aprašo 12 p., viešindami planuojamū pirkimū suvestines perkantieji subjektai neskelbia planuojamū mažos vērtēs pirkimū. Taigi, Bendrovē laikosi teisēs aktū reikalavimū ir tinkamai informuoja tiekėjus apie planuojamus pirkimus.

Atsižvelgiant į tai, siūlytina apsvarstyti galimybes papildyti Bendrovēs MVP aprašā arba priimti naujā dokumentā, kuriame bŭtū nurodyta pirkimū planavimo ir jį pagrindžiančių dokumentū surinkimo ir priežiūros (kontrolēs) tvarka, tam, kad Bendrovēs vykdomū pirkimū būtinybē bŭtū įrodyta ir pagrįsta, o lēšos naudojamos racionaliai.

Pasiūlymai:

1. Svarstyti galimybē nustatyti, kad pirkimū planas bŭtū rengiamas ne einamiems, o ateinantiems metams;
2. Svarstyti galimybē papildyti Bendrovēs MVP aprašā arba priimti naujā dokumentā, kuriame bŭtū nurodyta pirkimū planavimo ir jį pagrindžiančių dokumentū surinkimo ir priežiūros (kontrolēs) tvarka.

II. Bendrovės darbuotojų interesų konflikto valdymas.

Siekiant įvertinti interesų konfliktų prevenciją, vertinta, ar Bendrovė laikosi Viešųjų pirkimų įstatymo 21 straipsnio 2 dalies reikalavimo (kad perkančioji organizacija, siekdama užkirsti kelią pirkimuose kylantiems interesų konfliktams, turi reikalauti, kad kiekvienas perkančiosios organizacijos darbuotojas, pirkimo iniciatorius, komisijos narys ar ekspertas, stebėtojas, dalyvaujantis pirkimo procedūroje ar galintis daryti įtaką jos rezultatams, pirkimo procedūrose dalyvautų ar su pirkimu susijusius sprendimus priimtų tik prieš tai pasirašęs konfidencialumo pasižadėjimą ir Viešųjų pirkimų tarnybos kartu su VTEK nustatytos formos nešališkumo deklaraciją) ir Viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo 8 punkto reikalavimo (kad prieš pradėdami vykdyti su viešaisiais pirkimais susijusias funkcijas, perkančiosios organizacijos darbuotojai, dalyvaujantys pirkimo procedūrose ar galintys daryti įtaką jos rezultatams, turi pasirašyti nešališkumo deklaraciją ir konfidencialumo pasižadėjimą bei nešališkumo deklaracijas ir konfidencialumo pasižadėjimus darbuotojai turi atnaujinti (pasirašyti naujus) ne rečiau, kaip vieną kartą per metus).

Svarbu, kad Viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo 8 punkte nustatytas minėtų dokumentų pasirašymo periodiškumas, t. y. ne rečiau, kaip vieną kartą per metus. Analizės atlikimo metu nustatyta, kad Bendrovėje yra užtikrinama, kad visais atvejais būtų pasirašyti konfidencialumo pasižadėjimai ir nešališkumo deklaracijos, tačiau nustatyta pora procedūrinių pažeidimų, kuomet pirkimų organizatorius nėra atnaujinęs nešališkumo deklaracijos ir konfidencialumo pasižadėjimo, nors po paskutinio šių dokumentų pasirašymo yra praėję daugiau nei vieneri metai. Turimais duomenimis, Bendrovėje nenustatyta atvejų, kad pirkimų vykdytojai būtų patekę į interesų konflikto situaciją ir nenusišalinę nuo su atitinkamu pirkimu susijusių sprendimų priėmimo proceso. Atsižvelgiant į nustatytus trūkumus, rekomenduotina nustatyti papildomas vidaus kontrolės priemones, užtikrinančias savalaikį nešališkumo deklaracijos ir konfidencialumo pasižadėjimo pasirašymo atnaujinimą bei šių dokumentų aktualių formų pildymo kontrolę.

Privačių interesų deklaravimas yra viena iš veiksmingiausių interesų konfliktų prevencijos viešajame sektoriuje priemonių. Bendrovėje dirbančius asmenis deklaruoti privačius interesus įpareigoja Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymas. Šio įstatymo II skirsnyje „Privačių interesų deklaravimas“, be kitos pateikiamos informacijos, apibrėžtas privačių interesų deklaracijas privalančių teikti asmenų ratas. Pagal Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo 4 straipsnio 3 dalies 8 punktą perkančiosios organizacijos pirkimų komisijų nariams, perkančiosios organizacijos vadovo paskirtiems atlikti supaprastintus pirkimus asmenims, perkančiosios organizacijos atliekamų pirkimų procedūrose dalyvaujantiems ekspertams, viešojo pirkimo iniciatoriams taikomos nuostatos dėl privačių interesų deklaravimo, šio įstatymo 11 straipsnis (pareiga nusišalinti) ir 13 straipsnis (dovanų ar paslaugų priėmimo apribojimai). Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo paskirtis – sudaryti sąlygas atskleisti deklaruojančių asmenų privačius interesus, užtikrinti, kad priimant sprendimus pirmenybė būtų teikiama viešiesiems interesams, ir užkirsti kelią kilti interesų konfliktams bei plisti korupcijai. Vadovaujantis Rekomendacijų dėl VPIDĮ laikymosi kontrolės ir priežiūros 4 punktu, deklaruojančių asmenų veiklos skaidrumas ir priimamų sprendimų nešališkumas gali būti veiksmingai įgyvendinti objektyviai užtikrinus Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatyme nustatytų pareigų vykdymo kontrolę ir priežiūrą. Svarbu pažymėti, kad Rekomendacijų dėl VPIDĮ laikymosi kontrolės ir priežiūros 5 punkte nurodyta, jog Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo laikymosi kontrolė ir priežiūra neturėtų apsiriboti vien tyrimų dėl galbūt padarytų pažeidimų atlikimu ir nuobaudų skyrimu, bet ir apimti procedūras, skirtas galimų pažeidimų prevencijai.

Pasiūlymai:

1. Svarstyti galimybę užtikrinti, kad būtų patvirtinti privačius interesus deklaruoti privačių interesų sąrašas ir kad, jie būtų nuolat atnaujinti ir kontroliuojamas jų vykdymas;

2. Svarstyti galimybę su Bendrovės darbuotojais aptarti Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo laikymosi ir kontrolės tvarkos apraše nustatytą tvarką, identifikuojant ir aiškiai atskiriant subjekto funkcines prieveles.

Išvados

1. Bendrovė yra priėmusi būtinus vidaus teisės aktus, reikalingus įstatymų ir poįstatyminių teisės aktų įgyvendinimui, reglamentuojančius viešųjų pirkimų sritį. Vidaus teisės aktuose apibrėžti sprendimus priimančys subjektai, jų funkcijos ir atsakomybė. Teisės aktai periodiškai peržiūrimi.
2. Bendrovėje patvirtinti vidaus teisės aktai, reglamentuojantys pareigą pirkimų procedūrų dalyviams deklaruoti privačius interesus ir laikytis viešųjų ir privačių interesų derinimo tvarkos.
3. Nepaisant aukščiau išdėstytų išvadų ir nustatytų trūkumų, viešųjų pirkimų procesas ir Bendrovės darbuotojų interesų konflikto valdymas Bendrovėje vykdomas gana sklandžiai.

Atlikus korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą, galima teigti, kad Bendrovėje korupcijos pasireiškimo tikimybė viešųjų pirkimų ir interesų konflikto valdymo srityse yra minimali. Be to, patvirtinti teisės aktai, susiję su viešųjų ir privačių interesų derinimu bei korupcijos prevencija.

Direktorius

Aleksandras Kasparovičius